ВІДДІЛ ОСВІТИ КРАСНОКУТСЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ РАДИ
ПАРХОМІВСЬКИЙ ЛІЦЕЙ КРАСНОКУТСЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ РАДИ
БОГОДУХІВСЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

ІНСТРУКЦІЯ № 52
З БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ
ВЧИТЕЛЯ ФІЗИКИ

с. Пархомівка

ВІДДІЛ ОСВІТИ КРАСНОКУТСЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ РАДИ
ПАРХОМІВСЬКИЙ ЛІЦЕЙ КРАСНОКУТСЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ РАДИ
БОГОДУХІВСЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ директора
Пархомівського ліцею
від «___» _____ 2026 р. № ___

ІНСТРУКЦІЯ № 52
З БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ
ВЧИТЕЛЯ ФІЗИКИ

1.ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1 Дана інструкція розроблена відповідно до Положення про організацію роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу в установах і закладах освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 26.12.2017 № 1669 (зареєстровано в Міністерстві юстиції України 23.01.2018 за № 100/31552), Положення про розробку інструкцій з охорони праці, затвердженого наказом комітету по нагляду за охороною праці Міністерства праці та соціальної політики України від 29.01.1998 № 9 (зареєстровано в Міністерстві юстиції України 7 квітня 1998 р за № 226/2666).

1.2. Учитель фізики несе безпосередню відповідальність за безпечний стан робочих місць, справність обладнання, приладів, інструментів та інвентарю в кабінеті.

1.3. Використання обладнання, що не передбачене типовими переліками навчально-наочних посібників та обладнання для кабінетів фізики, не допускається.

1.4. Учитель відповідає за безпечне проведення освітнього процесу, проводить інструктажі зі здобувачами освіти (первинний, повторний, позаплановий, цільовий) з обов’язковою реєстрацією у відповідних журналах.

1.5. Несе особисту відповідальність за збереження життя і здоров’я здобувачів освіти під час уроків та позакласних заходів.

1.6. У разі нещасного випадку вчитель зобов’язаний:

- негайно організувати надання домедичної допомоги потерпілому;
- викликати за потреби екстрену медичну допомогу;
- повідомити керівника ліцею про подію;
- зберегти обстановку на місці події в тому стані, в якому вона була на момент нещасного випадку (якщо це не загрожує життю інших).

1.7. Організовує евакуацію здобувачів освіти з приміщення в разі сигналу «Повітряна тривога», пожежі чи інших аварійних ситуацій.

1.8. Учителі фізики один раз на три роки проходять обов’язкове навчання та перевірку знань з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності.
1.9. Учитель повинен проходити обов'язкові профілактичні медичні огляди (1 раз на рік) з відміткою в особистій санітарній книжці.
1.10. Учитель фізики повинен мати групу з електробезпеки не нижче II, про що свідчить запис у посвідченні.
1.11. Перебування здобувачів освіти в кабінеті фізики та лаборантській дозволяється лише в присутності вчителя.
1.12. Забороняється використовувати кабінет фізики не за призначенням (проведення зборів, уроків з інших предметів тощо).
1.13. Експлуатація кабінету дозволяється лише за наявності щорічного Акта-дозволу на проведення занять, підписаного комісією.
1.14. У кабінеті має бути оформлений куточок з охорони праці, де розміщуються інструкції, графік роботи, пам’ятки з безпечних прийомів праці та надання домедичної допомоги.
1.15. Здобувачі освіти категорично не допускаються до виконання обов’язків лаборанта та підготовки демонстраційних дослідів, пов’язаних з використанням високої напруги, хімічних речовин або відкритого вогню.

2. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПЕРЕД ПОЧАТКОМ РОБОТИ

2.1. Оглянути робоче місце, лаборантську та навчальну залу. Переконатися у справності меблів, відсутності сторонніх предметів на шляхах евакуації.

2.2. Перевірити стан системи електричного живлення кабінету:

- візуально оглянути цілісність ізоляції дротів, справність розеток, вимикачів та лабораторних щитів;
- у разі виявлення оголених дротів, іскріння або запаху гару — роботу в кабінеті не розпочинати, знеструмити приміщення та повідомити адміністрацію.

2.3. Перевірка захисного заземлення:

- перевірити наявність і надійність з'єднання видимого заземлення приладів з контуром заземлення;
- переконатися у відсутності механічних пошкоджень заземлювальних провідників.

2.4. Перед увімкненням навчального обладнання в електромережу необхідно:

- пересвідчитись у відповідності положення перемикачів режимів роботи;
- перевірити наявність штатних запобіжників, що відповідають вимогам ДСТУ (державним стандартам України) та технічним паспортам приладів.

2.5. Перевірити справність системи вентиляції (особливо якщо плануються досліди, пов'язані з нагріванням матеріалів або використанням хімічних реактивів).

2.6. Оцінити стан профілактичного обслуговування приладів та апаратури:

- видалити вологу та пил з поверхонь діелектриків;
- перевірити цілісність скляного посуду та приладдя (відсутність тріщин, сколів).

2.7. Підготовка до екстрених ситуацій:

- перевірити наявність та цілісність пломб на вогнегасниках (вуглекислотних або порошкових);
- переконатися, що медична аптечка для надання домедичної допомоги укомплектована згідно з переліком та терміни придатності ліків не вичерпані;
- перевірити справність засобів аварійного освітлення (ліхтарики) та стан заряду портативної станції (EcoFlow), якщо вона використовується в кабінеті.

2.8. Провести візуальний огляд засобів індивідуального захисту (діелектричні рукавички, килимки, окуляри), якщо вони передбачені для виконання конкретної роботи.

2.9. У разі виявлення будь-яких несправностей, які можуть загрожувати життю чи здоров'ю здобувачів освіти, заняття в кабінеті фізики проводити забороняється до повного усунення недоліків фахівцями.

3. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ У КАБІНЕТІ ФІЗИКИ

3.1. Робота з проекційною та мультимедійною апаратурою

3.1.1. Демонстрація навчальних матеріалів дозволяється лише за умови вільного доступу до евакуаційних виходів та стаціонарної електропроводки, що відповідає вимогам ПУЕ (Правил улаштування електроустановок).

3.1.2. Проекційна апаратура та інтерактивні панелі повинні бути заземлені згідно з технічною документацією виробника.

3.1.3. Перед вмиканням пристроїв у мережу необхідно переконатися, що напруга мережі відповідає робочій напрузі апарата.

3.1.4. Екран (або панель) має бути надійно закріплений; нижній край — на відстані не менше 1,2 м від підлоги.

3.2. Підготовка та проведення демонстраційних дослідів

3.2.1. Робота зі склом:

- Використовувати посуд лише з термостійкого скла без тріщин та сколів.
- Отвори пробірок під час нагрівання спрямовувати у бік від себе та учнів.
- Осколки скла та металеві ошурки прибирати тільки за допомогою щітки та совка (не руками!).
- 3.2.2. Механічні та теплові прилади:
- Не перевищувати граничні частоти обертання на відцентрових машинах та дисках.
- Встановлювати захисний екран між демонстраційним столом та учнями при проведенні дослідів з тиском або обертовими деталями.
- Вироби, що нагріваються понад 45 °C, повинні мати попереджувальний напис «Бережись опіку».
- 3.2.3. Електричні досліди та джерела напруги:
- Використовувати провідники з надійною ізоляцією та справними штепсельними вилками.
- Складати електричні кола та вносити зміни лише при повністю вимкненій напрузі.

- При роботі з високою напругою (електрофорна машина, перетворювачі) переміщувати електроди тільки за допомогою ізолюючих ручок. Після закінчення — обов'язково розрядити конденсатори.
- Забороняється пряме потрапляння променя лазера або дуги проекційних апаратів в очі учасникам освітнього процесу.

3.3. Вимоги під час лабораторних та практичних робіт учнів

3.3.1. Учням забороняється використовувати прилади з маркуванням «Тільки для вчителя».

3.3.2. Для учнівських робіт дозволяється напруга не вище 42 В змінного струму або 110 В постійного струму (III клас захисту згідно з ДСТУ).

3.3.3. Температура води при встановленні теплового балансу не повинна перевищувати 70 °C.

3.3.4. Категорично заборонено використання ртуті та приладів з відкритими ртутними елементами.

3.4. Робота з хімічними реактивами та акумуляторами

3.4.1. Зберігання: Усі реактиви зберігаються у закритій лаборантській шафі. Кожна ємність повинна мати чітку етикетку. Речовини без написів підлягають негайній утилізації (згідно з протоколом).

3.4.2. Кислоти та луги:

- Забороняється доручати учням розведення кислот.
- При підготовці розчину вчитель повинен лити кислоту у воду тонкою цівкою, постійно перемішуючи.
- Дроблення твердих лугів проводити тільки в захисних окулярах та рукавицях.
- 3.4.3. Акумулятори:
- Експлуатація лужних акумуляторів проводиться у витяжних шафах або провітрюваних приміщеннях.
- Доливання дистильованої води проводиться за допомогою скляної лійки в гумових рукавицях.
- Забороняється перевіряти акумулятор «на іскру» або тримати поблизу нього відкритий вогонь.

3.5. Гігієнічні вимоги та екологічна безпека

3.5.1. У кабінеті та лаборантській категорично заборонено вживати їжу, зберігати продукти харчування або палити.

3.5.2. Відпрацьовані розчини та відходи не виливати в каналізацію. Збирати їх у герметичну тару для подальшої утилізації спеціалізованими організаціями.

4. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПІСЛЯ ЗАКІНЧЕННЯ РОБОТИ

4.1. Контроль робочих місць здобувачів освіти:

- Учителю необхідно проконтролювати, щоб кожен здобувач освіти повністю розібрав електричну схему, від’єднавши джерела живлення в першу чергу.
- Перевірити, щоб учні акуратно склали прилади, інвентар та деталі конструкторів у відповідні ложементи або здали їх вчителю/лаборанту.

4.2. Організація зберігання обладнання:

- Прибрати прилади та обладнання в спеціальні шафи для зберігання. Розмістити їх згідно з переліком та маркуванням, що розміщені на дверцятах шаф (з дотриманням правил зберігання: важкі прилади — на нижніх полицях, скляний посуд — окремо).

4.3. Технічне обслуговування та електробезпека:

- Перевірити повне вимкнення всіх лабораторних приладів, демонстраційних установок, мультимедійних систем та комп'ютерної техніки.
- Зокрема для зарядних станцій (EcoFlow): переконатися, що станція від'єднана від мережі та від неї відключені всі споживачі. Перевірити рівень заряду для готовності до наступного дня.
- Перевірити закриття водопровідних кранів у кабінеті та лаборантській.

4.4. Санітарно-гігієнічні заходи:

- Забезпечити прибирання робочих місць від залишків витратних матеріалів.
- Після контакту з приладами, мастилами або хімічними речовинами вчителю та учням необхідно ретельно вимити руки з милом.
- Організувати провітрювання кабінету.

4.5. Огляд приміщення на пожежну безпеку:

- Після закінчення всіх занять учитель зобов'язаний уважно оглянути кабінет і лаборантську.
- Переконатися у відсутності осередків тління, сторонніх запахів (гару, озону) та іскріння в розетках.
- Перевірити, чи зачинені всі вікна та фрамуги.

4.6. Закриття кабінету:

- Вимкнути загальне освітлення.
- Зачинити кабінет на ключ. Ключ здати черговому по ліцею або розмістити у спеціально відведеному місці (шафі для ключів) згідно з внутрішнім розпорядком закладу.

5. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ В АВАРІЙНИХ СИТУАЦІЯХ ТА ПІД ЧАС СИГНАЛУ «ПОВІТРЯНА ТРИВОГА»

5.1. Дії при виникненні аварійних ситуацій

5.1.1. Види можливих аварійних ситуацій у кабінеті фізики:

- коротке замикання електропроводки або навчального обладнання;
- займання ізоляції, поява іскріння або запаху гару;
- ураження електричним струмом учасників освітнього процесу;
- руйнування скляних приладів із розливом хімічних речовин або ртуті (за наявності старих приладів).

5.1.2. У разі виникнення аварії вчитель фізики повинен негайно припинити роботу, знеструмити кабінет (вимкнути головний рубильник/автомат) та сповістити адміністрацію ліцею.

5.1.3. При виникненні пожежі:

- викликати пожежну охорону за тел. 101, назвавши адресу, місце виникнення пожежі та своє прізвище;
- розпочати евакуацію здобувачів освіти згідно з планом евакуації;
- зачинити вікна та двері для запобігання поширенню вогню;
- приступити до гасіння осередку вогню наявними засобами. Важливо: електропроводку та прилади під напругою гасити лише порошковими або вуглекислотними вогнегасниками чи піском. Воду використовувати заборонено до повного знеструмлення.

5.2. Дії під час сигналу «ПОВІТРЯНА ТРИВОГА»

5.2.1. При отриманні сигналу (сирена, додаток, радіо) вчитель повинен негайно припинити заняття.

5.2.2. Нагадати учням взяти особисті речі (рюкзаки) та перевірити наявність аптечки і класного журналу.

5.2.3. Швидко, без паніки, вишикувати клас та рухатися до укриття згідно зі схемою евакуації. Учні з особливими освітніми потребами (ООП) пропускаються вперед або евакуюються у супроводі асистентів.

5.2.4. В укритті вчитель зобов’язаний перерахувати дітей та негайно доповісти адміністрації про кількість присутніх.

5.2.5. Передавати дітей батькам під час тривоги дозволяється лише за умови їхньої особистої присутності в укритті та згідно з внутрішнім протоколом ліцею. Відпускати дитину саму категорично заборонено.

5.3. Надання домедичної допомоги потерпілим

Надання допомоги починається з оцінки безпеки місця події та стану потерпілого.

1. Ураження електричним струмом:

- звільнити потерпілого від дії струму (вимкнути рубильник або відтягнути потерпілого за одяг, використовуючи діелектричні предмети: суху палицю, гумові рукавички);
- за відсутності дихання та пульсу негайно розпочати серцево-легеневу реанімацію (30 натискань на грудну клітку та 2 вдихи) до приїзду швидкої.

2. Поранення та кровотечі:

- при сильній артеріальній кровотечі (кров б'є фонтаном) — накласти джгут (турнікет) вище місця рани, вказавши час накладання.
- при венозній або капілярній кровотечі — накласти чисту тиснучу пов'язку.

3. Переломи та вивихи:

- забезпечити нерухомість (іммобілізацію) пошкодженої кінцівки за допомогою шин або підручних засобів (картон, дошка);
- при підозрі на перелом хребта чи черепа потерпілого не рухати до приїзду медиків (крім випадків прямої загрози життю в приміщенні).

4. Термічні опіки:

- охолодити місце опіку проточною водою протягом 10–15 хвилин;
- накрити рану стерильною серветкою. Заборонено відкривати пухирі, змащувати опіки жиром, олією чи спиртом.

5. Психологічна допомога: у разі панічної атаки у дитини — забезпечити спокійне дихання «квадратом», підтримувати візуальний контакт та використовувати техніки заземлення.

5.4. Заключні положення розділу

5.4.1. Про кожен нещасний випадок учитель зобов'язаний негайно повідомити керівника закладу та викликати швидку допомогу за тел. 103.

5.4.2. Роботи з ліквідації технічних наслідків аварії (ремонт мережі тощо) дозволяються лише фахівцям з відповідною групою допуску з електробезпеки.

Відповідальна за організацію
роботи з охорони праці _____Тетяна ФЕДОРЕНКО
УЗГОДЖЕНО:
Інженер з охорони праці
групи господарського обслуговування
відділу освіти
Краснокутської селищної ради _____ Ірина РВИБОРОДА

Юрисконсульт
групи по господарському обслуговуванню
відділу освіти
Краснокутської селищної ради _____Марія СУРГАЙ

Ознайомлений(на)